

ૐ

શ્રી પરમકૃપાળુદેવાય નમઃ

નાટક સમયસાર

શિબિર - ૩

ઉત્થાનિકા (૨૦-૩૪)

WORKSHEET

Marks: 50

Name:

Tel. No.:

Group:

Zone:

(I) નીચે આપેલ શબ્દો અને તેના અર્થનાં જોડકાં બનાવો.

Marks: 5

૧. પરજી	(a) શરીરરૂપ પરિણામન
૨. અલખ	(b) ક્ષેત્રાંતર કરવું
૩. અખંડિત	(c) ચોપાટના પાસાના આકારનું
૪. ફરસ	(d) ઇન્દ્રિયગોચર નથી
૫. સર્વગત	(e) પર્યાય
૬. નરદ - પાસ સંઠાન	(f) પાણી
૭. સલિલ	(g) સ્પર્શ
૮. ગુરુતા	(h) તેના ટુકડા થઈ શકે નહીં
૯. તનતા	(i) બધું જાણી શકે
૧૦. ગમનતા	(j) ભારેપણું

૧) ૨) ૩) ૪) ૫) ૬) ૭) ૮) ૯) ૧૦)

(II) જીવાદિ છ દ્રવ્યમાંથી દરેક દ્રવ્ય વિષે નીચે આપેલ ચાર કથનોમાંથી એક, બે, ત્રણ કે ચાર સાચા હોઈ શકે. તેમાંથી કયા કયા કથનો સાચા છે તે લખો. તમારી સરળતા માટે એક પ્રશ્ન તથા તેનો ઉત્તર ઉદાહરણરૂપે આપવામાં આવ્યો છે.

Marks: 5

ઉદાહરણ:

અધર્મ દ્રવ્ય: **a, b, d (સાચા કથન)**

(a) જીવને સ્થિતિ કરવામાં સહાયક છે. ✓

(c) જીવને ગતિ કરવામાં નિમિત્ત છે. ✗

(b) પુદ્ગલને સ્થિતિ કરવામાં નિમિત્ત છે. ✓

(d) એની સંખ્યા એક છે. ✓

૧. જીવ દ્રવ્ય:

(a) ચૈતન્યતા, સ્પર્શ, ગંધ, રૂપાદિ અનંત ગુણનો પિંડ છે.

(c) ઇન્દ્રિયગોચર છે.

(b) અનંતપ્રદેશી છે.

(d) કથંચિત કૂટસ્થ છે.

૨. પુદ્ગલ દ્રવ્ય:

(a) સ્પર્શ, રસ, ગંધ, રૂપ સહિત છે.

(c) લોકમાં અનંત પુદ્ગલ પરમાણુ છે.

(b) એક પુદ્ગલ પરમાણુ આકાશના એક પ્રદેશ જેવડું છે.

(d) આપણે પુદ્ગલ પરમાણુ જોઈ શકતા નથી.

૩. ધર્મ દ્રવ્ય:

(a) આખા લોકમાં વ્યાપેલ છે.

(c) જીવને ગતિ કરવામાં પ્રેરક નિમિત્ત છે.

(b) પુદ્ગલને ગતિ કરવામાં ઉદાસીન નિમિત્ત છે.

(d) આકાશ દ્રવ્યને ગતિ કરવામાં ઉદાસીન નિમિત્ત છે.

૪. આકાશ દ્રવ્ય:

(a) અવકાશ આપવો એનો ધર્મ છે.

(c) એની સંખ્યા બે છે.

(b) આકાશ ઉપરાંત બીજાં પાંચ દ્રવ્ય હોય તેને લોકાકાશ કહેવાય.

(d) મૂર્ત છે.

૫. કાળ દ્રવ્ય:

(a) વસ્તુનો નાશ કરે છે.

(c) અન્ય દ્રવ્યોના ફેરફારમાં નિમિત્તભૂત છે.

(b) નવાનું જૂનું કરવામાં નિમિત્ત બને છે.

(d) એનું લક્ષણ પરિવર્તન છે.

(III) સાત તત્ત્વ સંબંધી નીચેનું ચોકકું ભરો.

Marks: 7

દૂધની કેરીના સંદર્ભમાં	શાંતિના સાધકના સંદર્ભમાં	તત્ત્વનું નામ
૧. (a)	પૂર્વની અશાંતિ ટાળવાનો ઉપાય	(b)
૨. (a)	(b)	મોક્ષ
૩. જંતુ	(a)	(b)
૪. (a)	(b)	આસ્રવ
૫. (a)	ઠું, જેને શાંતિ જોઈએ છે	(b)
૬. (a)	(b)	સંવર
૭. દૂધનું મિશ્રિત સ્વરૂપ	(a)	(b)

(IV) નીચેનું કથન સાચું છે કે ખોટું તે લખો. ખોટું હોય તો તેનું કારણ દર્શાવો.

Marks: 5

૧. અશુભ ભાવની અત્યંત મંદતાથી અને શુભ ભાવની તીવ્રતાથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

૨. સર્વ જડ દ્રવ્યમાં પૂરણ-ગલનનો ગુણ છે.

૩. સંવર એ આત્માની નિર્મળ પર્યાય છે.

૪. કુળધર્મને કારણે થયેલ શ્રદ્ધા હોય તો જ્ઞાન અને ચારિત્ર મોક્ષમાર્ગની અપેક્ષાએ અકાર્યકારી છે.

૫. કેવળી ભગવાન દેહ, કર્મ અને વિભાવસહિત છે જ્યારે સિદ્ધ ભગવાન એ ત્રણેથી રહિત છે.

(V) એક વાક્યમાં જવાબ લખો.

Marks: 8

૧. જડ પ્રત્યે જીવનું કેવું વલણ હોય તો જીવને આત્મતત્ત્વનો મહિમા છે એમ કહી શકાય?

૨. છ દ્રવ્યનું સ્વરૂપ સમજાવવા પાછળ આત્મરસી બનારસીદાસજીનો હેતુ શું છે?

૩. સાચી શ્રદ્ધાથી મોક્ષમાર્ગે કયા બે ફાયદા થાય છે?

૪. મોક્ષમાર્ગપ્રકાશક ગ્રંથમાં તત્ત્વાર્થના શ્રદ્ધાન માટે આપેલ સંગીતનું દૃષ્ટાંત લખો.

૫. ભાવસંવર અને ભાવનિર્જરામાં શું ફેર છે?

૬. નિર્જરા શેના લક્ષે ન થાય અને શેના લક્ષે થાય એમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ સમજાવ્યું હતું?

૭. આપણું હુંપણું કર્મકૃત વ્યક્તિત્વમાંથી આત્મામાં ખસવા લાગ્યું છે કે નહીં તે તપાસવા માટે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ કઈ પરીક્ષા (test) આપી?

૮. કર્મ આત્મા તરફ આવે છે એ વ્યવહાર કથન શા માટે છે?

(VI) ટૂંકાણમાં જવાબ લખો.

Marks: 10

૧. ચાર પ્રકારની શ્રદ્ધાનાં નામ લખો. પ્રથમ શ્રદ્ધામાં જીવને સત્પુરુષના સમાગમમાં કઈ બે ચીજની દૃઢતા થાય છે?

૨. પાપનો બંધ કઈ રીતે થાય છે? તેના કયાં બે ફળ બતાવવામાં આવ્યાં છે?

૩. વેપારી - શેઠ - પૈસા નથી આપતા. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

૪. સંત - પુસ્તક - કોરાં પાનાં. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

પ. ચોખા - કોલ્હાપુર - પાલનપુર. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

(VII) મીમાંસા - જીવ તત્ત્વનો વિલાસ

Marks: 10

૧. પરમકૃપાળુદેવે કયા પત્રમાં નાટક સમયસારના રૂપમાં છંદનું અદ્ભુત વિસ્તૃત વિવેચન કર્યું છે?

- ½ mark

૨. સોનાની માળા - બાળક - યુવાનના દૃષ્ટાંત દ્વારા જીવનો સમતાગુણ સમજાવો.

- 2 marks

૩. રમતા એટલે જ્ઞાનસ્વરૂપમાં લીન રહેવું એ અર્થ શા માટે યોગ્ય નથી? જીવનો રમતા ગુણ ફૂલના સંદર્ભમાં સમજાવો.

- 2 marks

૪. પરમકૃપાળુદેવે જીવનો ઉરઘતા ગુણ કઈ રીતે સમજાવ્યો છે?

- 1 mark

૫. જ્ઞાયકતા એટલે શું? તે ક્યારે અટકે છે? તેને જીવનું લક્ષણ શા માટે કહેવામાં આવ્યું છે?

- 1 ½ marks

૬. સુખ આત્માનો ગુણ છે, પુદ્ગલનો નહીં એ વાત પરમકૃપાળુદેવે નિદ્રાના માધ્યમથી કઈ રીતે સમજાવી છે?

- 1 mark

૭. વેદકતાનો ગુણ જ્ઞાયકતાથી કઈ રીતે જુદો છે તે કેવળી ભગવાન-નરકના દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજાવો.

- 1 mark

૮. સૂર્ય, ચંદ્ર, મણિ આદિનાં પ્રકાશ અને જીવના ચૈતન્યતા ગુણ વચ્ચે શું ફેર છે?

- 1 mark